

Opetus- ja kulttuuriministeriö

VN/20544/2025

Opetushallituksen lausunto luonnoksesta laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Opetushallitus kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä mahdollisuudesta lausua lakiesityksestä (VN/20544/2025) koskien perusopetuslain 22 §:n muuttamisesta.

Opetushallitus kannattaa lakiesitystä perusopetuslain 22 §:n uudistamisesta.

Opetushallitus pitää hyvänä, että 22 §:ään liittyvässä lakiesityksessä vahvistetaan käytäntöjä, jotka voimassa olevissa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on todettu hyviksi ja käytännössä toimiviksi. Sen vuoksi on hyvä, että lainsäädännön tasolla määritellään täsmällisesti arvioinnin tehtävät, kohde ja arvioinnin suorittaja.

Lakiesityksen 22 § selkeyttää opettajan roolia arvioinnin toteuttajana ja päätöksentekijänä, mikä on perusteltua ja tukee pedagogista vastuuta. Arvioinnin periaatteiden tulee tukea ensisijaisesti oppilaan oppimista ja kehitystä.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 pykälään koskien oppilaan oppimisen ja osaamisen arviointia?

Opetushallitus pitää tärkeänä perusopetuksen oppilaan arviointia koskevan lainsäädännön täsmentämistä ja muuttamista, ja suhtautuu esitettyyn uudistukseen pääosin myönteisesti. On hyvä, että lainsäädäntöön on

Lausunto

21.1.2026

OPH-7973-2025

nostettu osaamisen arviointi eli summatiivinen arviointi yhtenä arvioinnin tehtävistä.

Opetushallitus huomauttaa, että 22 §:ssä käytetty käsite oppiminen on monitulkintainen ja sitä tulisi selventää. Oppilaan oppiminen on arvioinnin kohteena mutta oppiminen tarkoittaa myös oppilaan oppimisprosessia. Nykyisissä opetussuunnitelman perusteissa asetetaan tavoitteet opetukselle ja oppimiselle. Perusteissa oppiminen on arvioinnin kohteena. Oppimisen tavoitteet on johdettu opetuksen tavoitteista, opetuksen ja oppimisen tavoitteet ovat sisällöllisesti samanlaiset. Oppimisen tavoitteita laadittaessa haluttiin konkretisoida opetuksen tavoitteita erityisesti oppilaille. Näin ollen opetuksen ja oppimisen tavoitteet muodostavat sisällöltään yhteneväisen kokonaisuuden, joten lakiesityksen kirjaus arvioinnin kohdentumisesta oppimiseen on opetussuunnitelman perusteiden mukainen.

Oppiminen voidaan myös ymmärtää opettajan oppilaalle opetuksen aikana antamana ohjauksena, josta käytetään opetussuunnitelman perusteissa käsitettä formatiivinen arviointi. Osa oppilaan oppimisprosessia on lukuvuoden aikana opettajan oppilaalle antama palaute, jonka tavoitteena on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kehittämään oppilaan edellytyksiä itsearviointiin ja vertaispalautteen antamiseen. Lisäksi oppilaan opintojen edistymisestä tulee antaa säännöllisesti tietoa oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Opetushallitus ehdottaa, että työskentelyn arviointia selkiytetään ja se huomioidaan opetussuunnitelman perusteiden laadinnassa sekä sisällytetään jokaisen oppiaineen tavoitteisiin systemaattisesti ja yhdenmukaisesti. Tämä selkeyttäisi arviointia ja vähentäisi arvioinnin tulkinnallisuutta paikallisella tasolla.

Perusopetuslain 2 § määrittelee opetuksen tavoitteeksi mm. tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Kuitenkaan käyttäytymisen arviointiin ei määriteltä valtakunnallisia tavoitteita, vaan käyttäytymistä arvioidaan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Tämän vuoksi käyttäytymisen arvioinnissa on suuria eroja. Opetushallitus näkee hyvänä, että käyttäytymisen arviointi

Lausunto

21.1.2026

OPH-7973-2025

toteutetaan yhdenvertaisin periaattein kouluissa. Yhdenvertaisten käyttäytymisen tavoitteiden tulee huomioida oppilaiden yksilölliset erot ja käyttäytymisen tilannesidonnaisuus. E erityisen tärkeää tämä on niiden oppilaiden kohdalla, jotka eivät kykene säätelemään käyttäytymistään vamman, sairauden tai toimintakyvyn rajoitteen vuoksi.

Esityksen 22 §:n 3 momentissa oleva käsite ohjaava palaute on epäselvä ja sitä on hyvä tarkentaa kertomalla, mihin asioihin liittyen ja missä tilanteissa ohjaavaa palautetta annetaan ja kuka sitä antaa. Lisäksi todettakoon, että opintojen edistymisestä tulee antaa säännöllistä palautetta myös oppilaalle itselleen, eikä ainoastaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle. Lisäys oppilaan muusta laillisesta edustajasta on kannatettava, koska kyseinen taho voi olla esimerkiksi kunta.

22 §:n 6 momentissa todetaan seuraavasti: "Opetushallitus määrää tarkemmin 1 momentissa tarkoitettujen oppiaineiden vuosiluokan oppimäärän ja koko perusopetuksen oppimäärän niistä tavoitteista ja sisällöistä, jotka oppilaan tulee vähintään saavuttaa ja suorittaa hyväksytysti." Opetushallitus kannattaa pääosin ehdotusta, että opetussuunnitelman perusteissa määritellään jokaiselle vuosiluokalle tavoitteet ja arviointikriteerit, jotta arviointi toteutuisi yhdenvertaisesti. Esityksen kirjaus edellyttää nykyisten tavoitteiden ja sisältöjen muokkaamista vuosiluokkatasoisiksi ja niiden asettamista tärkeysjärjestykseen. Tämä kirjaus aiheuttaisi kaksinkertaisen huojennuksen vähimmäisosaamisen määrittelyyn eli ehdotetun momentin mukaan kaikkia tavoitteita ei tarvitsisi saavuttaa ja tämän jälkeen huomioitaisiin arviointikriteerit hyväksytyille suoritukselle.

Opetushallituksen mielestä kaikille perusopetuksen oppilaille tulee olla samat tavoitteet, joihin pyritään. Tavoitteiden saavuttamista arvioidaan hyödyntäen arviointikriteereitä. Jos opetussuunnitelman tavoitteista poiketaan, viitataan silloin 20 h §:n mukaisiin tilanteisiin.

Opetushallitus kuitenkin toteaa, että oppilaiden osaamiseen kohdentuvat arviointikriteerit voivat vaikuttaa negatiivisesti oppimiseen ja oppilaiden hyvinvointiin sekä kouluun kiinnittymiseen. Vaarana voi olla myös

Lausunto

21.1.2026

OPH-7973-2025

se, että arviointikriteerejä tulkitaan opetuksen tavoitteiksi tai opettajan asettamiksi osa- tai välitavoitteiksi, sen sijaan että ne tukisivat laajempien vuosiluokkakohtaisten tavoitteiden saavuttamista.

Tarkkojen vuosiluokittaisten arviointikriteerien laatiminen saattaa vaikuttaa myös pedagogisiin ratkaisuihin ja mahdollisesti vähentää esimerkiksi ryhmätyöskentelyä. Schoolwell-tutkimuksessa luonnontieteissä on havaittu, että tutkimuksellinen ryhmätyöskentely kiinnitti oppilaita kouluun, oppilaiden hyvinvointi parani ja samalla oppimistulokset paranivat.

Nykyisessä lainsäädännössä ei ilmaista, montako perusopetuksen oppiainetta oppilaan tulee suorittaa, jotta hän saa perusopetuksen oppimäärän suoritetuksi. Opetushallitus ehdottaakin, että perusopetuslaissa tai -asetuksessa määritellään tarkemmin niiden oppiaineiden määrä, jotka oppilaan tulee suorittaa hyväksytysti saadakseen perusopetuksen päättötodistuksen.

22 § 6 momentti ohjaa perusopetuksen opetussuunnitelmien perustemuutokseen tavoitteiden ja sisältöjen kohdentamiseen vuosiluokittain. Opetushallitus toteaa, että vuosiluokkaistaminen edellyttää tuntijakoasetuksen muutoksen.

22 §:n viittaus perusopetuslain 10 §:ään, jossa käytetään käsitettä vieraskielinen opetus ei vastaa perusopetuslain 10 §:n momentteja 1 ja 4 Opetushallituksen näkemyksen mukaan. Käsitettä vieraskielinen opetus ei myöskään käytetä Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden (2014) luvussa 11 Kaksikielinen opetus. Tilalle ehdotetaan käsitettä kaksikielinen opetus.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 a pykälään koskien oppilaan arvioinnista ja opinnoissa etenemisestä päättämistä?

Opetushallitus kannattaa ehdotusta ottaa käyttöön lakiluonnoksessa käytetty käsite oppilaan osaamisen arviointi eikä aiempi oppilaan arviointi.

Lausunto

21.1.2026

OPH-7973-2025

Lakiesityksen tässäkin pykälässä käytetty käsite oppiminen on monitulkintainen. Opetushallitus on lausunut tästä lakiesityksen kohdassa 22 §.

Esityksessä käytetty verbi suorittaa on liian monitulkintainen. Oppilas ei suorita tavoitteita vaan pyrkii niihin. Tämä on johtanut siihen, että jotkut opetuksen järjestäjät tulkitsevat oppilaiden suorittavan valtioneuvoston tuntijaossa olevia vuosiviikkotunteja. Vuosiviikkotunnit kertovat, kuinka monta tuntia opetuksen järjestäjän tulee järjestää opetusta viikoittain. Opetushallitus ehdottaa tilalle seuraavaa: "Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän on saavuttanut vuosiluokan oppimäärään sisältyvien oppiaineiden tai toiminta-alueiden tavoitteet hyväksytysti".

22 a §:n 3 momentissa todetaan seuraavaa: "Oppilas jää vuosiluokalle, jos hän ei ole perusopetuslain 4 a luvun mukaisista tukitoimista huolimatta saavuttanut vuosiluokkansa oppimäärään sisältyvän yhden tai useamman oppiaineen tavoitteita ja hänen suorituksensa on hylätty."

Opetushallitusta huolestuttaa esityksen kirjaus, että oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hän ei ole tukitoimista huolimatta saavuttanut ainoastaan yhden oppiaineen tavoitteita hyväksytysti. Opetushallitus toteaa, että oppilaan eteneminen opinnoissaan vuosiluokalta toiselle on säilytettävä joustavana ja sitä tulee tarkastella kokonaisuutena eikä pelkästään yksittäisissä oppiaineissa suoriutumisen perusteella. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistunut lainsäädäntö mahdollistaa monipuolisemman tuen oppilaalle tavoitteiden saavuttamiseksi. Opetushallitus pitää tärkeänä, että koulussa on käytössä joustavat ja yksilöllisesti toteutetut ratkaisut oppilaan opinnoissa etenemiseen ja myös vuosiluokalta siirtymiseen. Perusopetuslain 3 a §:n määritelty lapsen edun ensisijaisuuden huomioiminen on Opetushallituksen mielestä tärkeää, kun pohditaan vuosiluokalle jättämistä ainoastaan yhdessä oppiaineessa annetun hylätyn arvosanan perusteella. Oppilaan mahdollisuus jatkaa oman ikäryhmässään mukaisessa oppimis- ja kasvuympäristössä tukee laajasti oppilaan hyvinvointia ja kouluun kiinnittymistä. Kansainvälisessä tutkimuksessa vaikutukset akateemiseen suoriutumiseen vuosiluokkaa kertaaville ovat neutraaleja tai negatiivisia eikä selkeitä pitkäaikaisia hyötyjä

ole todettu (Goos, Pipa & Peixoto, 2021, *Effectiveness of grade retention: A systematic review and meta-analysis*).

Esityksen kohta "Jos oppilas ollaan jättämässä vuosiluokalle yleisen koulumenestyksen vuoksi (...)" on monitulkintainen. Käsite menestys antaa ymmärtää, että oppilas on menestynyt opinnoissaan ja siitä huolimatta jätetään luokalleen. Esityksessä tarkoitettaneen oppilaan muuhun elämäntilanteeseen liittyviä tekijöitä, jotka ovat vaikuttaneet oppilaan koulunkäyntiin siten, että oppilas ei ole kyennyt osoittamaan osaamistaan kykyjensä mukaisesti. Opetushallitus ehdottaa uutta muotoilua seuraavasti: "Jos oppilas ollaan jättämässä vuosiluokalle oppilaan yleiseen koulumenestykseen haitallisesti vaikuttaneiden tekijöiden vuoksi (...)".

Huoltajan ja yli 15-vuotiaan oppilaan kuulemisen selkeyttäminen on perusteltua. On tärkeää, että kuulemiselle varataan tilaisuus ennen päätöstä, erityisesti silloin, kun kyse on vuosiluokalle jättämisestä yleisen koulumenestyksen vuoksi.

Opetushallitus kiinnittää huomiota siihen, että lakiesityksessä ei oteta huomioon lahjakkaiden oppilaiden opiskelun järjestämistä, osaamisen arviointia ja mahdollisuuksia edetä opinnoissa muita nopeammin esimerkiksi siirtymällä yhden vuosiluokan yli.

Onko teillä lausuttavaa esityksen 22 b pykälään koskien todistuksia?

Opetushallitus kannattaa, että opetuksen järjestäjä voi edelleen päättää, annetaanko vuosiluokilla 1–8 välitodistus.

Opetushallitus kannattaa pääsääntöisesti ehdotusta 9. luokkalaisille annettavasta välitodistuksesta. Tällöin oppilas saa tietoa osaamisensa tasosta ennen päättöarviointia. Opetushallitus ehdottaa, että välitodistus määrätään annettavaksi 9. luokan oppilaalle syyslukukauden päätteeksi. On kuitenkin tärkeää pohtia, onko välitodistuksen antaminen välttämätöntä 9. vuosiluokalla ja mitä vaikutusta sillä on. Välitodistuksen antaminen ei lisää oppilaiden tai oppiaineiden yhdenvertaisuutta vaan lisää hallinnollista työtä

Lausunto

21.1.2026

OPH-7973-2025

kouluissa. Opetushallitus muistuttaa myös, että osa perusopetuksen kaikille yhteisistä oppiainesta päättyy jo 7. tai 8. vuosiluokan lopussa, jolloin kyseisistä oppiaineista annetaan jo päättöarviointi. Joissain kouluissa käytetään jaksojärjestelmää, jolloin jonkun oppiaineen opiskelu saattaa päättyä jo 9. vuosiluokan syyslukukauden lopussa. Oppilaalle saattaa tulla tarve korottaa ennen 9. luokan syyslukukauden päättymistä päättötodistukseen saamiaan arvosanoja 9. vuosiluokan kevätlukukauden aikana. Opetushallitus toteaaakin, että oppilaalle annetaan mahdollisuus antaa lisänäyttöjä osaamisestaan aina päättöarvioinnin antamiseen asti. Lisäksi Opetushallitus ehdottaa, että lakiesityksessä määritellään tarkemmin, milloin huoltaja voi pyytää päättöarvioinnin uusimista.

Opetushallitus ehdottaa, että 22 b §:ssä määritellään, kuinka monta oppiainetta oppilaan tulee vähintään suorittaa hyväksytyksi saadakseen päättötodistuksen ja mitkä nämä oppiaineet ovat. Opetushallituksen mielestä tämä lisäisi oppilaiden yhdenvertaista kohtelua jatko-opintoihin hakeuduttaessa sekä edistäisi osaamistakuun toteutumista. Nykyinen perusopetuslaki ei ota tähän kantaa.

Oppilaiden yhdenvertaisen kohtelun ja oikeusturvan kannalta todistuksia koskeva normiohjaus tulisi olla yksiselitteistä ja yhdenmukaista sekä lainsäädännössä että opetussuunnitelman perusteissa. Lainsäädännössä tulisi esimerkiksi määritellä, missä tilanteissa oppilaalle annetaan erotodistus. Opetushallitus ehdottaa myös, että lainsäädäntöön kirjataan, mitkä asiat Opetushallitus saa tehtäväkseen määritellä opetussuunnitelman perusteissa liittyen todistuksiin ja niiden rakenteeseen, sisältöihin ja todistuksen liitteisiin.

22 b §:ää koskevassa lakiesityksessä todetaan, että lukuvuoden päättyessä oppilaalle annetaan lukuvuositodistus, josta tulee käydä ilmi, onko oppilas saavuttanut opinto-ohjelmansa mukaisen vuosiluokan oppimäärän hyväksytysti. Lainsäädännössä tulisi ottaa kantaa myös niihin tilanteisiin, joissa oppilas vaihtaa oppimääräänsä kesken perusopetuksen tai perusopetuksen päättövaiheessa. Erityisen ongelmallinen on katsomusainetta tai uskonnon oppimäärää vaihtaneen oppilaan tilanne etenkin päättöarvioinnin ja niihin liittyvien arviointikriteerien näkökulmasta.

Lausunto

21.1.2026

OPH-7973-2025

Arviointia koskevissa lainsäädännössä tulisi huomioida, että oppilaan opiskelema katsomusaine tai uskonnon oppimäärä voi vaihtua yhden tai useamman kerran perusopetuksen aikana. Vaihtamisen syynä voi olla esimerkiksi uskontokunnasta eroaminen tai siihen liittyminen. Oppilas on voinut esimerkiksi opiskella kahdeksan vuotta yhtä katsomusainetta tai uskonnon oppimäärää ja vaihtaa sen toiseen 8. vuosiluokan jälkeen. Tällä hetkellä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa todetaan seuraavaa: "Jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta tai sen oppimäärästä toiseen, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Päättöarvioinnissa arvioitavan oppimäärän laajuudeksi merkitään vuosiluokkien 7–9 opintojen laajuus vuosiviikkotunteina." Opetushallituksen näkemyksen mukaan ei ole yhdenvertaisuuden näkökulmasta kohtuullista, että katsomusainetta tai uskonnon oppimäärää vaihtanut oppilas saa päättöarvosanan esimerkiksi vain yhden vuosiluokan tai sitäkin lyhyemmän ajanjakson opintojen perusteella ja toisen oppilaan arvioinnissa huomioidaan arviointi vuosiluokkien 7–9 osalta. Uskonnonvapauden ja yhdenvertaisuuden näkökulmista ei ole toisaalta kohtuullista, jos oppilaalta vaadittaisiin takautuvasti osaamista vaihtamista edeltävältä ajalta niiden opetussuunnitelman tavoitteiden ja sisältöjen osalta, joista hän ei ole saanut opetussuunnitelman mukaista opetusta. Opetushallitus huomauttaa, että äidinkielen ja kirjallisuuden tai A1-kielen vaihtaneen oppilaan tilanne etenkin päättöarvioinnin ja niihin liittyvien arviointikriteerien näkökulmasta on sekin ongelmallinen.

Opetushallitus esittää huolensa perusopetustaan toisin suorittavien oppivelvollisten eli kotiopetuksessa olevien oppilaiden arvioinnista. Nykyinen lainsäädäntö ei anna riittävästi tietoa siitä, kuinka kotiopetuksessa olevien oppivelvollisten arviointi toteutetaan. Perusopetuslain 26 §:ssä todetaan seuraavaa mahdollisuudesta suorittaa perusopetus toisin: "Oppivelvollisen on osallistuttava tämän lain mukaisesti järjestettyyn perusopetukseen tai saatava muulla tavalla perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot." Kotiopetuksessa olevien oppilaiden määrä on viime vuosina lisääntynyt. Osa kotiopetuksessa olevista oppilaista käy yksityisen palveluntarjoajan opetuksessa eli niin sanotussa kotikoulussa. Palveluntarjoajilla ei ole opetuksen järjestämislupaa eikä oikeutta antaa todistuksia. Opetushallitus on

Lausunto

21.1.2026

OPH-7973-2025

laatinut kotiopetukseen liittyvän ohjeistuksen verkkosivuilleen osana lakisääteistä informaatio-ohjauksen tehtäväänsä. Verkkosivuilla ohjeistetaan, että kotiopetuksessa oleva lapsi voi osallistua huoltajan pyynnöstä erityiseen tutkintoon ja siten saada perusopetuksen päättötodistusta vastaavaan erityisen tutkinnon todistuksen koko perusopetuksen oppimäärän suorittamisesta. Opetushallitus esittää, että kotiopetuksessa olevan oppilaan osalta erityisen tutkinnon suorittaminen tapahtuisi oppivelvollisuuden edistymisen seurannasta tosiasiallisesti seuraavan tahon valvonnassa. Jotta oppivelvollinen voi osoittaa osaamisensa erityisessä tutkinnossa, tulisi erityisen tutkinnon vastaanottavalla opetuksen järjestäjällä olla kyseisen oppiaineen paikallinen opetussuunnitelma.

Onko teillä muita huomioita esitykseen?*Yleisiä huomioita*

Opetushallituksen näkemyksen mukaan lausuttavana olevan säädösmuutoksen tulee selkeyttää arvioinnin ja todistuskäytäntöjen periaatteita ilman, että se kaventaa opetuksen pedagogista liikkumatilaa. Lainsäädäntö ja asetus luovat velvoittavat puitteet, mutta opetussuunnitelman perusteiden tehtävä on ohjata käytännön toteutusta ja mahdollistaa oppimisen kehittäminen ketterästi.

Aikataulu ja resurssointi

Perustelumuistiossa todetaan, että opetussuunnitelman perusteet annettaisiin lain voimaan tultua 1.8.2027 ja paikalliset opetussuunnitelmat tulee päivittää 1.8.2028 mennessä. Opetushallitus toteaa, että ehdotettu aikataulu on liian tiukka laadukkaan ja vaikuttavan arviointityön läpiviemiseksi kansallisesti. Esitettyjen lainsäädäntömuutosten edellyttämien perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistamiseen ja paikalliseen opetussuunnitelmatyöhön olisi välttämätöntä varata aikaa huomattavasti ehdotuksessa arvioitua enemmän. Opetushallitus ehdottaakin yhden vuoden lisäaikaa opetussuunnitelman perusteiden ja toimeenpanon tuen aikataulun.

Lausunto

21.1.2026

OPH-7973-2025

Perusteiden laatimiseen tarvitaan Opetushallituksen näkemyksen mukaan kentän opettajien ja muiden arvioinnin asiantuntijoiden osaamista ja työpanosta. Myös toimeenpanon tuen toteuttamiseksi Opetushallitus tarvitsee ajallista ja taloudellista resurssointia.

Lakiesityksessä käytetyistä käsitteistä

Opetushallitus haluaa kiinnittää huomiota lakiesityksessä käytettyihin käsitteisiin.

Ehdotettu perusopetuslain 22 §:n otsikointi Oppilaan oppimisen ja osaamisenarviointi on kannatettava, koska se kertoo tarkemmin, mitä arvioidaan nykyisen otsikon Oppilaan arviointi sijaan.

Opetushallitus ehdottaa käsitteen arviointikriteeri korvaamista käsitteellä osaamisen kuvaus, jota Opetushallitus käyttää ePerusteissa. Arviointikriteeri ei kerro riittävän konkreettisesti, mistä on kyse ja se sekoittuu helposti käsitteeseen tavoite.

Opetushallitus pitää myös tärkeänä, että käsitteiden oppiminen ja osaaminen ero tehdään ymmärrettäväksi lain valmistelussa.

Opetushallitus pitää tärkeänä, että arviointia ohjaavissa määräyksissä kuten perusopetuslaissa, tuntijakoasetuksessa ja opetussuunnitelman perusteissa käytetään samoja käsitteitä, jotka lainsäädännön muutoksen yhteydessä on hyvä vahvistaa. Joitakin esimerkkejä käsitteistä ovat arvosana ja numero, vähimmäisosaamisen taso, erillinen koe ja erillinen näyttö, valinnaiset aineet ja taide- ja taitoaineiden valinnaiset tunnit. Linjaus arviointia koskevista käytänteistä tulee myös olla selkeä, jotta perusopetuksen lainsäädäntö ja opetussuunnitelman perusteet ovat mahdollisimman yhdenmukaiset. Esimerkkejä tästä ovat kompensatioperiaate, erityinen tutkinto ja opinnoissa eteneminen tavoitekokonaisuuksittain, perusopetuksessa suoritettavien oppiaineiden vähimmäismäärä, jotta oppilas voi saada perusopetuksen päättötodistuksen sekä vuosiluokkaraja, jolloin arviointi

Lausunto

21.1.2026

OPH-7973-2025

tulee antaa numeroin. Nyt perusopetuslain 10 § ja opetussuunnitelman perusteet eivät tältä osin ole yhdenmukaisia.

Tavoitteiden määrittely vuosiluokittain ja tuntijakoasetuksen muutos

Lakiesityksessä Opetushallitukselle kaavaillut tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen jakaminen eri vuosiluokille edellyttäisivät ensin valtioneuvoston tuntijakoasetuksen muuttamista siten, että vähimmäistuntimäärät olisivat nähtävissä vuosiluokittain jokaisessa oppiaineessa. Vasta tämän jälkeen on mahdollista määrittää tavoitteet kullekin vuosiluokalle ja niihin liittyvät osaamisen kuvaukset eli arviointikriteerit sekä vähimmäisosaaminen vuosiluokittain.

Ehdotus 22 h §:n täsmentämiseksi

Oppimisen ja koulunkäynnin tukea koskevan uudistuksen myötä opetussuunnitelman perusteista poistui vuosiluokkiin sitomaton opiskelu sekä eteneminen oman opinto-ohjelman mukaisesti. Tätä käytäntöä on pyritty osittain korvaamaan opinnoissa etenemisellä tavoitekokonaisuuksittain. Perusopetuslain 20 h §:n kirjaukset eivät kaikilta osin ole toimineet tarkoituksenmukaisesti. Osa oppilaista tarvitsee ajallista joustoa tavoitteiden saavuttamiseksi, eikä tätä tarvetta tulisi tulkita oppimäärän tai tavoitteiden rajaamiseksi.

Tavoitekokonaisuuksittain etenevä opiskelu ei vastaa aiempaa, oman opinto-ohjelman mukaista etenemistä, jolle ei säädetty siirtymäaikaa. Tästä syystä lainsäädännön uudistamisen yhteydessä olisi perusteltua arvioida, voidaanko perusopetuslain sääntelyä tältä osin täsmentää siten, että se vastaisi paremmin oppilaiden yksilöllisiä tarpeita.

Kommentteja hallituksen esityksen muihin lakipykäliin

Hallituksen esityksessä perusopetuslain 36 a §:ään lisättäisiin teknisenä muutoksena viittaus 36 b §:ään seuraavasti: muista 36 §:ssä ja 36 b §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja 36 c §:n

Lausunto

21.1.2026

OPH-7973-2025

mukaisesta opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle. Opetushallituksen näkemyksen mukaan huoltajalle ilmoittaminen opetuksen epäämisestä tulisi kirjata epäselvyyksien välttämiseksi selkeämmin esimerkiksi seuraavasti: Muista 36 §:ssä, 36 b §:ssä ja 36 c §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä on ilmoitettava oppilaan huoltajalle ja 36 c §:n mukaisesta opetuksen epäämisestä tarvittaessa lisäksi koulun sijaintikunnan sosiaalihuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavalle viranomaiselle.

Opetushallitus kiinnittää huomiota 20 f §:ään ehdotettuun lisäykseen, jonka mukaan opetuksen järjestäjän tulisi tehdä päätös varhennetusta oppivelvollisuudesta. 1.8.2026 voimaan tulevassa oppivelvollisuuslain 2 § 3 momentissa säädetään varhennetusta oppivelvollisuudesta päättämisestä ennen perusopetuksen alkamista. Opetushallitus katsoo, että päätös varhennetusta oppivelvollisuudesta tulisi tehdä jatkossakin oppivelvollisuuslain 2 §:n mukaisesti. Päätöksellä varhennetaan oppivelvollisuuden alkamista vuodella oppivelvollisuuslain 2 §:n 2 momentissa muutoin säädetystä.

Hallituksen esityksen mukaan lasten ja oppilaiden oikeuksien toteutumisen kannalta on keskeistä, että jatkossa sekä esiopetuksessa varhennetun oppivelvollisuuden piirissä olevat ja perusopetuksessa perusopetuslain 20 i §:n mukaisesti opiskelevat oppilaat saisivat oppimisen ja koulunkäynnin tukea aiempaa vastaavasti, mikä tarkoittaa ryhmäkohtaisten tukimuotojen lisäksi aina oppilaskohtaisia tukitoimia ja niihin sisältyvää erityisopettajan opetusta.

Perusopetuslain 20 f §:n esitetty muutos ei Opetushallituksen näkemyksen mukaan turvaa tätä periaatetta, koska lainkohdassa ei veloitettaisi tekemään tukea koskevaa päätöstä varhennetun oppivelvollisuuden oppilaille.

Sen sijaan, että varhennetusta oppivelvollisuudesta päätettäisiin jatkossa perusopetuslain 20 f §:n perusteella, Opetushallitus esittää, että opetuksen järjestäjä veloitettaisiin tekemään varhennetun oppivelvollisuuden oppilaille

Lausunto

21.1.2026

OPH-7973-2025

20 f §:n mukainen päätös oppilaskohtaisista tukitoimista ja niihin sisältyvästä erityisopettajan opetuksesta.

Opetushallitus esittää, että 20 f §:ä ei muutettaisi, vaan veloitteesta tehdä oppilaskohtaisia tukitoimia koskeva päätös säädettäisiin perusopetuslain 20 c §:ssä seuraavalla tavalla (lisäysehdotus lihavoituna):

Oppilaalla on oikeus saada oppilaskohtaisia tukitoimia viipymättä, jos 20 b §:n 2 momentissa tarkoitetut ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat riittämättömiä. Oppilaskohtaisia tukitoimia annetaan yksilöllisiin tarpeisiin perustuen ja säännöllisesti. Oppilaskohtaisten tukitoimien toteuttamisessa tulee tehdä opettajien välistä yhteistyötä.

Oppilaskohtaisia tukitoimia ovat oppilaskohtainen erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä, erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus pienryhmässä, erityisluokanopettajan opetus erityisluokassa ja 31 §:n 1 momentin nojalla oppilaalle annettavat oppilaskohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet.

Oppilaalle, jolla on (1214/2020) 2 §:n mukainen päätös varhennetusta oppivelvollisuudesta tai jonka perusopetus järjestetään 20 i § mukaisesti, tulee oppilaskohtaisiin tukitoimiin sisältyä erityisopettajan tai erityisluokanopettajan opetus.

Oppilaskohtaiset tukitoimet järjestetään 20 d §:ssä tarkoitetun arvion ja 20 f §:ssä tarkoitetun päätöksen perusteella oppilaan etu huomioon ottaen ensisijaisesti oppilaan omassa 6 tai 28 §:ssä tarkoitetussa koulussa tai esiopetuksen järjestämispaikassa.

Toissijaisesti Opetushallitus esittää 20 f §:ään seuraavaa muutosta, joka olisi rakenteeltaan vastaava kuin 20 i § esityksessä (lisäysehdotus lihavoituna):

Opetuksen järjestäjän on tehtävä kirjallinen päätös 20 c §:ssä säädetyistä oppilaskohtaisista tukitoimista, 20 h §:ssä säädetyistä perusopetuksen oppimäärästä ja opetussuunnitelman tavoitteista poikkeamisesta sekä 20 i §:ssä säädetyistä opetuksen järjestämisestä oppilaalle, jolla on vamma,

sairaus tai muu toimintakyvyn rajoite. Päättös on tehtävä 20 d §:ssä säädetyn arvioinnin mukaisesti ilman aiheetonta viivytystä.

Oppilaalle, jolla on (1214/2020) 2 § mukainen päätös varhennetusta oppivelvollisuudesta, tulee opetus järjestää tämän luvun mukaisten tukitoimien avulla 20 d §:ssä säädetyn arvioinnin mukaisesti.

Opetushallituksen esittämällä muutoksilla turvattaisiin hallituksen esitysluonnoksessa esiin tuotua periaatetta, että oppilaat, jolla on oppimiskykyyn vaikuttava vamma, sairaus tai toimintakyvyn rajoite, saisivat aina ryhmäkohtaisten tukimuotojen lisäksi perusopetuslain 20 c § mukaisia oppilaskohtaisia tukitoimia ja niihin sisältyvää erityisopettajan opetusta.

Huomioita liittyen varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen

Opetushallitus huomauttaa, että perusopetuksen arviointia ei tulisi uudistaa tarkastelematta aluksi esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen arviointia ja sen erilaisia tehtäviä suhteessa perusopetukseen. Esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen arviointi kohdistuu pääsääntöisesti opetukseen ja henkilöstön pedagogiseen toimintaan. Opetushallitus kiinnittää huomiota, että hallituksen esityksessä esitetyllä vuosiluokittain määriteltävillä osaamistavoitteilla on heijasteita esiopetukseen ja varhaiskasvatukseen. Hallituksen esityksessä ei ole huomioitu näitä vaikutuksia.

Opetushallitus kiinnittää huomiota, että hallituksen esityksessä 22 §, 22 a § sekä 22 b § ovat esiopetuksen osalta sekavat. Hallituksen esityksessä tulisi selkeästi määritellä miten 22 §, 22 a § ja 22 b § ohjaavat esiopetusta. Opetushallitus esittää, että perusopetuslain 1 §:ssä tulisi määrätä, että 22 §:n osalta 1–2 ja 4 momentteja ei sovelleta esiopetukseen. Lisäksi 22 §:n 3 ja 5 momentteja puolestaan sovelletaan osittain esiopetukseen. 22 a §:n osalta muut momentit lukuun ottamatta viimeistä momenttia ei sovelleta esiopetukseen. Lisäksi luonnoksen 22 b §:ssä kaksi viimeistä momenttia soveltuu esiopetukseen.

Lausunto

21.1.2026

OPH-7973-2025

Esiopetuksesta säädetään perusopetuslaissa. Opetushallitus on tukimateriaalissaan suositellut, että esiopetuksessa käyttäytymiseen puututtaisiin lähtökohtaisesti samoilla keinoilla kuin varhaiskasvatuksessa. Opetushallitus esittää, että tulevaisuuden lainvalmistelussa otettaisiin huomioon myös perusopetuslain tasolla esiopetuksen lasten ikä ja kehitystaso kurinpitokeinojen käytössä.

Pääjohtaja

Minna Kelhä

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty Opetushallituksen asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

kirjaamo.okm@gov.fi

Tiedoksi

Timo Sinivuori

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Lausunto

21.1.2026

OPH-7973-2025

Opetushallitus

Hakaniemenranta 6, PL 380, 00531 Helsinki

+358 29 533 1000, kirjaamo@oph.fi

www.oph.fi, Y-tunnus: 2769790-1